

Archæus Subterraneus, operator & faber tot operum mineralium & Metallicorum quæ in Aula Plutonis subterraneâ latitant, & tanto à mortalibus desiderio quærentur. Ejus munus est, calefacere omnia vicina loca, & officinam suam extendere versus superiora, & ipsam superficiem terræ, quæ proculdubio propè centrum densior & compactior est, ac versus superficiem porosior & rarior, atque ita ad incolarum supernorum inhabitationem aptior, & latentium infernorum operum generationem accommodatior. Nam si terra à superficie ad centrum faxis perpetuis & continuis oppleta, & quasi unum continuum saxum esset, atque poris & cavitatibus suis careret, laxa, solida, & immutabilis nil commodi, nil utilitatis, nil emolumenti in commune conferret. Hinc inculta, & inutilis foret, si non in suis poris, tanquam cellis, & cameris cætera Elementa foveret, & aut particulatim cum illis communicaret, & ut hospes cum illis versaretur. Hinc aqua, meteoron ex aëre decidens in terram, ac pluvia, imbris, rosis, pruina grandinis, nivis, aut alia figurâ in terrâ poros & cavitates se insinuat, & ejusdem interiores partes pervadens terrâ puriori, tanquam ei amica, aggregatur. Hæc commixtione pondus gravius nacla versus centrum delabitur, undè à calore ignis centralis iterum superficiem versus expellitur, atque ita in vasis interioribus, tanquam in cucurbitâ & alembico circulatione continuâ ascendens & descendens circulatur, atque sensim Corpus Minerale & Metallicum induit. Nam vasa Naturæ sunt saxosa passim poris & cavitatibus pervia, atque ita quasi claustra terrena, quæ centro terræ proxima longo tractu se ad superiora extendunt, & à vasis destillatoris, Cucurbitæ & Alembico haud multum abludunt, adeo ut centro terræ partes propiores pro Cucurbita habendæ sint; Partes verò superficiei propiores, seu spatium illud superficiei contiguum, in quo Mineralia quæcunque Naturali operatione vel in liquidam, vel coagulatam formam redacta inveniuntur, Alembici vicem obtrineant. In his Vasis Aqua aëris & ignis particeps, ut & cœlestium qualitatum, quas in aëre externo, Astralium influentiarum communi receptaculo, hausit, terræ substantiæ se adjungit, atque ascendendo & descendendo per varias circulationes magis ac magis substantiam dictam imbibit, ut tandem Corpus Minerale evadat, ac multorum annorum serie in Metallum quoque vertatur. Mineralium autem varietas & diversitas oritur ex variis & diversis qualitibus influentiarum astralium, quas aqua secum in terram advehit, & ex ipsa varietate & diversitate terræ, quam sibi in vasis dictis adjungere solet. Hinc tam diversa & multiplex proprietates fossilium existit, utpote quæ aut absque Mercuriali substantiâ sunt, aut ex eadem particulariter procreantur. Corpora Mercuriali illa substantiâ carentia sunt vel terræ lapides, & salia, ex quibus Medicinæ inerviunt Terræ, Armena, Silestia, & aliz virtutibus Corpori humano conducuntibus indutæ;

Lapides sunt vel pretiosi, vel omnis generis communes; Sales sunt ipsum Sal commune, ejus Muria, Armoniacum, Salpetra vel Nitrum, Alumen, Vitriolum, & ejus generis alia. Ex Mercurio sunt composita aut Semimetalla & Spiritus ob suam indolem volatilem ita dicti, aut ipsa Metalla, quorum Mercurius fit ex aquâ & terrâ per minima inter se mixtis, qui cum solus manet, & invenitur, Hydrargyrum, vel Argentum Vivum nuncupatur. Si vero aqua hæc viscosa, ut vapor humidus, & frigidus in ascendendo, aut descendendo alium finem siccum, calidum, pinguem, & sulphureum, eodem modo in vasis naturæ generatum, & ex diversis Elementis proportionatum obvium habuerit, ambo tanquam mas & femina in complexu mutuos ruunt, & in qualitibus contrariis matrimonium contrahunt. Prout verò Sulphur purum, impurum, terrestre, saxosum, flavum, rubeum, vel aliis alicujus proprietatis fuerit, atque Argentum Vivum eodem pacto vel unius vel alterius ex istis se particeps reddiderit, Mineralibus ex se ortis eandem proprietatem impertiunt. Ac licet pura hæc bina existant, ex loci tamen qualitate & impuritate contrarium quoddam contrahunt, & fordibus maculantur. Atque hic est ortus tot Spirituum Mineralium, abortu suo ovis subventaneis haud absimilium, atque tam diversorum Metallo- rum, quæ sæpè ante plenam maturitatem à Naturâ absolvendam ex terræ vinculis & claustris avaritia humana erueret. Hæc descriptione Corpus Terrestris Internum vulgaris & communis Opinio depingit. *Paracelsus* & ex eo *Helmontius* illud longè aliter describunt. Terram Elementalem & Terram Virginem, Elementum Virgineum hic esse dicit arenam, & Quellem vocat, Sabulum item bulliens, Gallis *sable Bouillant* dictum, Sabulum nitidissimum, omnis inquinamenti expert, album, in fundo vivo, ac vitali se ostendens, impermixtum, setaceum vel cribrum, atque fundamentum Naturæ nulli vicissitudini obnoxium, vigore suo vitali aquarum thesauros, & limpidissimos fontes transcolans, & ob eundem suum vigorem vitalem Hydraulicis legibus nentiquam obnoxium, ad mille fortassis passus quandoque subter Horizontem se submergens, alias sub diu prope diem, imò non rarò in montium cacuminibus ebulliens, ligoni nulli cedens, sed exhaustæ suæ partis locum semper iterum replens, nullius rei actione mutabile, nisi solius liquoris Alkahest, à quo, difficulter tamen, in Salem, atque accedente quadam operatione ulteriore in aquam mutatur. Commixtum hoc sabulum dicit cum Magno Mari Interno, millecuplo majore, quàm Exterioris Maris & fluminum, lacuum, paludum, stagnorum, & rivorum omnium externæ Terrestris Orbis superficiei inhaerentium tota congeries, si totius capacitatis internæ, ac superficiei Orbis Terrestris respectu consideretur. Scaturigo hæc est aquarum omnium in Terrestris superficiei fluuantium, quæ omnes seminibus aquæ iterum impregnandæ, ad hanc eandem indolente reman- tione

tione redeunt, & tepetunt hospitium hoc suum fecundum, *Orpheus* noctem, *Plutonis* tenebras, *Onomastum* Persarm, & *Paracelsi* liadum, ubi Rationes ac dona Mineralium, nondum Corporibus sciata semina, jacent. Hoc Mare cum aquarum suarum omnium receptaculo, collectore, congregatore, & radice, Sabulo nimirum bulliente dicto, *Helmontius* cum *Paracelso* in Orbis Terrestris medullis & intimo fundo locant, & undique usque ad centrum terræ continuari ajunt; *Helmontius* tamen aliquot medullis millenaria Inferno dubitative assignat, proculdubio, quid Infernus sit, & quo loco hæreat, juxta mecum, & cum aliis ignorans. Medullæ huic Terrestris intimæ à centro per magnum spatium usque ad Superficiem Terrestris exurgenti imponunt strata ejusdem superficiei varia & diversa, ac fundos inter se variè discrepantes, qui fossoribus in metallorum investigatione superficiem perfodientibus se offerunt. Sabulo Bullienti proximum ajunt Montem Siliceum, quibuldam *Reybergh*/ Lineam Trivalem *Paracelsi*, matricem mineralibus seminibus gravidam, Stratum & Soleam Terræ, Sabulum bulliens cum Mari Interno circumiens, metallorum & mineralium diversorum dives, rupium & montium origo & propago, unde minarum primæ divitiæ fluunt. Huic incumbit reliqua superficiei, & suprema solca, seu prima, variis & inæqualibus fundis priorem ambiens, ac diversis terris, rupibus, faxis, venis metallicis & arenis distincta. Occurrunt ergo in eâ varii generis saxæ; Occurrunt omnis generis rupes saxosæ, & lapideæ Mineralium & Metallorum matricis; Occurrunt omnis generis Mineralia & Metalla, per lapideas cavernas, & saxosas cavitates in venis suis dispersa, & per opulentissimam sedem mineralium diffusa. Occurrunt terræ nigre, luteæ, argillose, pingues, steriles, palustres, metallicæ, arenosæ, saxosæ, ac variis coloribus mixtæ, quæ cuncta suis tractibus & fundis contenta vario admirabili Naturæ lusu hanc Soleam Terrestris pererrant. In hæc Solea superficiei Orbis Terrestris crustam & corticem constitutante quatuor sunt summi Paracelsici, Derives ex quo ligna constant, Lessas herbarum materia, Stannar Metallorum mater, & Enur fumus, ex quo lapides prodierunt. *Paracelsus Philosoph.* ad *Athenienses lib. 3. cap. 3.* Quantum ad Sabulum illud Bulliens attingit, in Belgii maritimis locis, ac Hollandia præcipue se ostendit, imò & ipsa Hollandia si non tota, saltem quoad maximam partem imposita ipsi esse videtur, quoniam Terrestris superficiei pertrebrata, aut fodiendo aperta varias terras diversis stratis sibi invicem incumbentes, ac tandem sabulum illud dulcissimâ & limpidissimâ aquâ mixtum detegit, adeo ut hæc Authorum istorum sententia haud multum à veritate recedere videatur. Utra verò duarum istarum Sententiarum, quas in scenam produximus, veritati magis appropinquet, Lectoris sagaci judicio dijudicandum relinquimus, & ad Aquam examinandam nos conferimus.

AQUA. AQUA CUM TERRA UNUM ET EUN-

DEM GLOBUM CONSTITUIT. tum est humidum & frigidum, aëre & frigiditate cum aqua co- so phlegmate plenum, exterius calorem fugiens, interius vero non eximilecens, Sperma mu- semina in se continens, ac in lum suum deferens, & prima in duas aquas divisa Sublunaria Corpora, atque ita totam Unit. dit. Crassior Aqua quæ in C ne apud Terram mansit, El quod terræ unitum in unum coaluit. Hæc cum aëre con- nente in eundem ascensu, & in illo virtutes & influentias al- hanc defert, eaque de causâ sp- & astrum, in quo tanquam al- Mineralia, salia, metalla, la- uno verbo omnes aquæ fructu- diuntur. Uniuscujusque Ele- suos in peregrina matrice pari- nit: Meteora ab igne genita- tur: Aëris fructus ex centro a- prodeunt: Aquæ semina in- ducta, in ejusdem superficiei ra suos fructus ex centro a- aquæ autem non tantum cate- sed per illud etiam Corpora lu- tur, conservantur, augentur virtutum suarum accipiunt. sunt medicamenta, vires omni- inferiorum in se continentia, quadam Medicina ex aqua vi- ab iis, quibus intimatorum N- cognitio referata est. Comp- trinsecus Salem dulcissimum & morborum Corporis Human- tirpatorem, cujus confectio- temporis spatium est impend- Chymicorum ænigma notatu- Qui scit aquam congelare ca- cum eâ conjungere, invenio- pretiosorem. Aqua est vel internas pererrans, aut plan- ut *Scriptura Genes. 7. & Psalm- dens & stagnans, vel Superfi- perficie fluctuans, quæ vel pr- ut fluvii, amnes, rivi & fontes rum origines, vel semper intr- sit, ut putei, paludes, stagn- generis maria. Omnis aqua, nullo sapore pollet, & hunc a- ut amara, acerba, acida, salis- saporis evadat. Mare est co- congeries, & omnium earum univèrsas absorbens, atque i- Quoad magnitudinis, inter ter- reni Orbis superficiem comp- tionem, diversæ sunt senten- Terræ nudatum, quam suppr- bus, fluminibus *Piccolomini* li- 38. Unicam telluris partem- tectas pronuncians hallucinat-*